

40 JAAR BEITEM: 1956 - 1996

Dr. ir. A. Calus

Directeur Provinciaal Centrum voor Land- en Tuinbouw,
Beitem-Rumbeke

Oprichting

Het Provinciaal Onderzoek- en Voorlichtingscentrum voor Land- en Tuinbouw (POVLT) te Beitem-Rumbeke werd op 18 april 1956 opgericht door de West-Vlaamse Provincieraad. Tegelijk werd beslist het Centrum te vestigen op het Provinciaal domein te Beitem, dat gebruikt werd door de West-Vlaamse Proeftuin. De kredieten werden gelijktijdig vrijgemaakt en de plannen goedgekeurd.

Het POVLT startte als Centrum voor Nijverheidsteelten. Na het plotse overlijden van de initiatiefnemer tot de oprichting Arthur Olivier, Gedeputeerde, besliste de Bestendige Deputatie op 14/12/56 de naam Instituut Arthur Olivier aan het POVLT toe te voegen. Er werd een adviserend bestuurscomité opgericht dat in de 40-jarige periode drie voorzitters kende namelijk de gedeputeerden A. Loncke (1956-1974), H. Olivier (1974-1991) en G. Naeyaert (1991-heden). De heer

---

Onderzoek en voorlichting hebben in de afgelopen 40 jaar te Beitem belangrijke evoluties doorgemaakt, sterk gebonden aan het bestendig zoeken naar reconversie en alternatieven die een behoud aan tewerkstelling en rendabiliteit binnen land- en tuinbouw nastreven.

L. Bockstaele was directeur van het POVLT van 1956 tot 1988.

Doelstellingen

Bij de oprichting waren de doelstellingen vooral georiënteerd naar de nijverheidsgewassen (vlas, cichorei, brouwergerst, hop) als volgt geformuleerd:

- uitvoeren en steunen van opzoekingen ten behoeve van de teelt en de verwerking tot grondstof voor de afnemende industrie;
- contact houden met andere instellingen en diensten die een gelijkaardig doel nastreven;
- het verzamelen van gegevens betreffende het landbouwkundig, econo-

misch en industrieel aspect van de teelten;

- het onderzoeken van de waarde en het eventueel aanpassen aan de bij ons heersende uitbatingsvoorwaarden van nieuwe teelten of verwerkingstechnieken;
- contact houden met de betrokken handel en industrie ten einde de teelt en de verwerking te kunnen aanpassen aan de vraag van de verbruiker;
- het inrichten van en het medewerken aan keuringen van teelten en verwerkte producten;
- mede te werken aan het onderwijs en de vulgarisatie van de bestudeerde teelten;
- het bestuderen en bewerken van alle andere middelen welke het nodig mocht achten;
- zich ten dienste te stellen van al wie zijn medewerking mocht vragen.

Deze zeer ruime doelstellingen hebben het mogelijk gemaakt dat het POVLT te Beitem de afgelopen decennia en nog steeds de evoluties van land- en tuinbouw in West-Vlaanderen heeft gestuurd via praktijkgericht onderzoek en voorlichting en ertoe heeft bijgedragen dat West-Vlaanderen 'de' Belgische land- en tuinbouwprovincie bij uitstek geworden is.

Evolutie en betekenis van land- en tuinbouw in West-Vlaanderen

Het is interessant de evolutie in cijfers van land- en tuinbouw in de afgelopen decennia, waarin Beitem actief was, even van dichtbij te bekijken.

Hopooget, Poperinge

Foto HOL, Korrijk

De West-Vlaamse land- en tuinbouw heeft in de afgelopen decennia een sterke evolutie doorgeemaakt. Er is als het ware, en dit mede onder impuls van het Provinciebestuur, sprake van een continue reconversie.

Grafieken 1 tot 5 illustreren deze belangrijke veranderingen.

In 1995 blijft nog 12 % van het aantal bedrijven van 1950 over (grafiek 1). In 50 jaar is het areaal met 35.037 ha gedaald, hetzij met 14 %. De gemiddelde bedrijfsoppervlakte evolueerde van 2,07 ha in 1950 naar 14,40 ha in 1995.

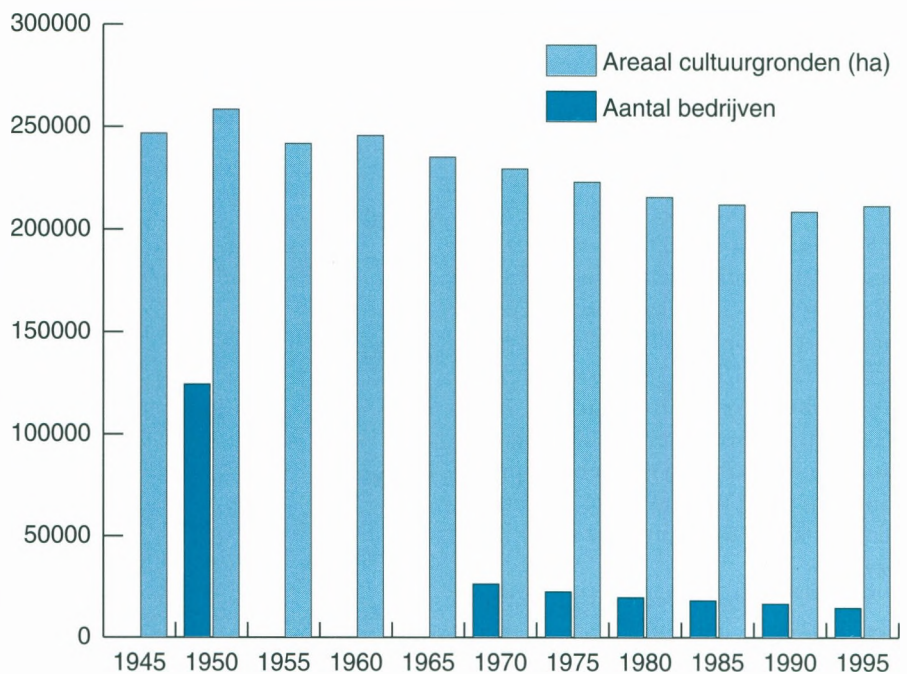
Het areaal grasland kende een piek in de zeventiger jaren en liep daarna geleidelijk terug tot 80 à 85.000 ha (grafiek 2). Het graanareaal was vrij constant tussen 1945 en 1965 maar is nadien meer dan gehalveerd. De globale areaalsdaling kwam vooral ten nadele van de graanteelt. Vanaf de zeventiger jaren werd graan door kuilmais vervangen, die snel opgang maakte als groenvoeder. Ook de toenemende groenterealen deden de graanteelt in centraal West-Vlaanderen flink afnemen. De aardappelteelt ging door een dal rond 1975, om zich nadien rond de 20.000 ha te stabiliseren.

Bij de nijverheidsgewassen nam de suikerbieteteelt toe tot 1985 (grafiek 3). De invoering van het quotum deed nadien het areaal teruglopen. Het vlas kende rond 1955-1960 zijn glorieperiode maar viel nadien scherp terug. De koffiecichorei viel scherp terug, maar herneemt recent omwille van de nieuwe bestemming, namelijk de suikerproductie. De tabaksteelt viel na 1960 terug tot 300 à 400 ha. De hopteelt kende hoogten en laagten.

Bij de tuinbouw is vooral de spectaculaire ontwikkeling van de vollegrondsgroenteteelt vanaf 1970 opvallend (grafiek 4). De glastuinbouw is reeds 4 decennia in bestendige groei. De fruitteelt kreeg zware klappen en herneemt recent. De boomkwekerij, de bloemen- en sierplantenteelt kennen sinds drie decennia een gestage groei.

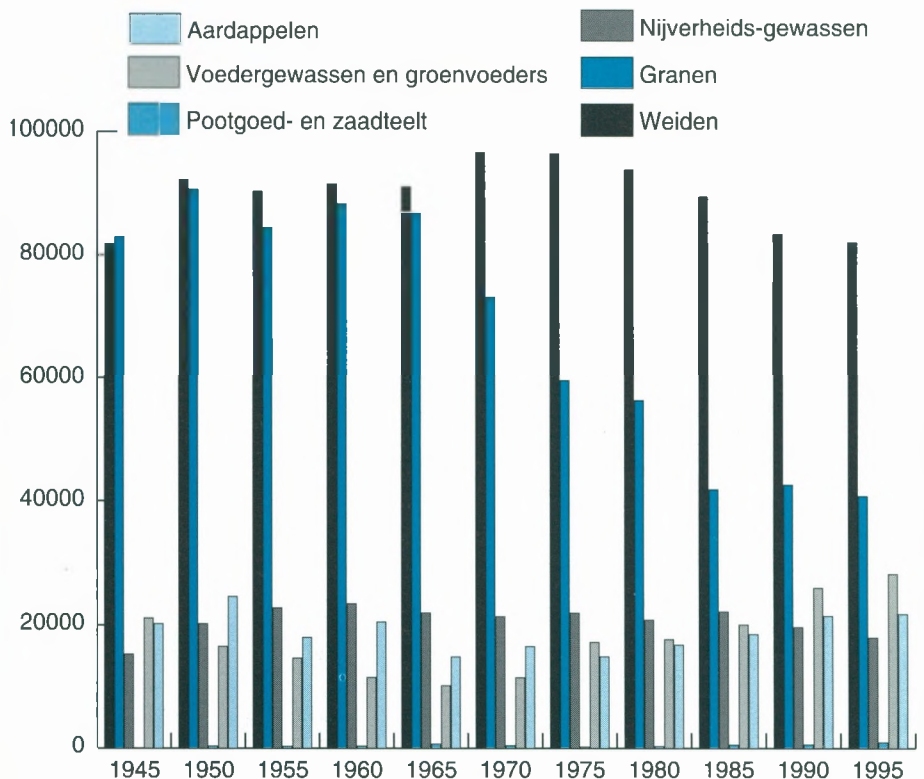
De groei van de veeteelt van 1945 tot nu is een continu gegeven (grafiek 5). De rundveeteelt groeide langzaam met meer en meer accent op vleesproductie. De varkens kenden een snelle toename. De snelste groei greep plaats tussen 1965 en 1970. De legkippen groeiden reeds kort na de oorlog zeer snel met een piek rond 1970 om nadien in een crisis te belanden en slechts

Grafiek 1:
Evolutie van areaal en aantal bedrijven van 1945 tot 1995¹
(Bron NIS)

¹Op deze grafiek wordt het aantal bedrijven tussen 1950 en 1970 niet aangeduid. Hiervan bestaan er bij het POVLT geen cijfergegevens.

Grafiek 2:
Evolutie van arealen grasland, akkerbouw en voederteelten (ha) van 1945 tot 1995
(Bron NIS)

recent weer te hernemen. De mestkippen stabiliseerden in aantal tussen 1970 en 1985. Nadien verdubbelde hun aantal op 10 jaar tijd omwille van de stijgende vraag naar goedkoop vlees.

Nog enkele andere interessante cijfers zijn: in 1944 was 19 % van de beroepsbevolking in West-Vlaanderen in land- en tuinbouw tewerkgesteld, in 1964 was dit nog 14 %, in 1988 4,8%. In 1950 spraken we van 79.494 bestendig tewerkgestelden in de West-Vlaamse land- en tuinbouw, in 1959 waren dit er nog 60.294 op 26.544 bedrijven en in 1995 18.020 en dit op 14.699 bedrijven. Op te merken valt dat de procentuele tewerkstelling in land- en tuinbouw in geen enkele provincie zo hoog is als in West-Vlaanderen. Ook de opvolgingsgraad is er het hoogst.

West-Vlaanderen beteelt 15,5 % van het Belgische en 34,2 % van het Vlaamse cultuurareaal. Men telt er 20,2 % van de Belgische en 30,6 % van de Vlaamse bedrijven. Toch is West-Vlaanderen de belangrijkste land- en tuinbouwprovincie in België. Van de ± 250 miljard jaarlijkse productiewaarde van de Belgische land- en tuinbouw wordt er ruim een kwart (± 70 miljard) in West-Vlaanderen gerealiseerd. Dit is vooral toe te schrijven aan de intensieve uitbatingen in de veehouderij en de groentesector.

De infrastructuur

Onderzoek en voorlichting hebben in de afgelopen 40 jaar te Beitem belangrijke evoluties doorgemaakt, sterk gebonden aan het bestendig zoeken naar reconversie en alternatieven die een behoud aan tewerkstelling en rendabiliteit binnen land- en tuinbouw nastreven. Ook de evoluties op het vlak van infrastructuur binnen het POVLT zijn hieraan gekoppeld.

Een overzicht:

- 1956-1959 oprichten hoofdgebouw
- 1970 - bouw champignonafdeling
- integratie West-Vlaamse Proeftuin
- 1980 oprichten gebouwen melkafdeling en proeftuin
- 1993 bouw witloofbedrijf
- 1996 bouw serre

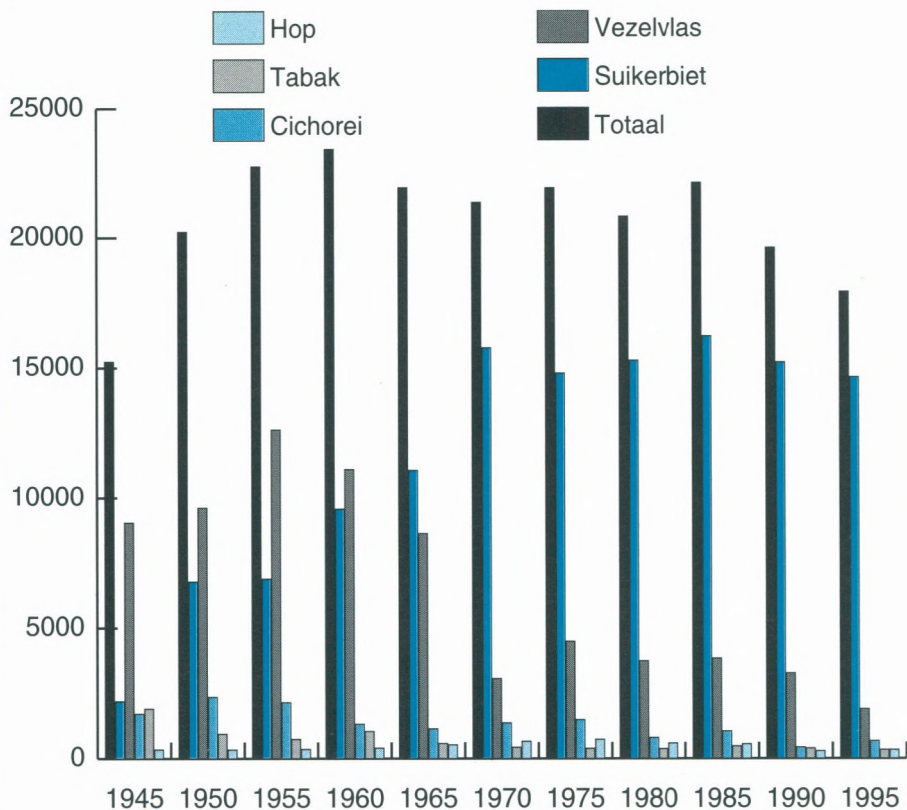
Personeel

Bij de start (in 1956) bestond het personeelskader uit 15 personen waaron-

Grafiek 3:

Evolutie van arealen (ha) nijverheidsteelten van 1945 tot 1995

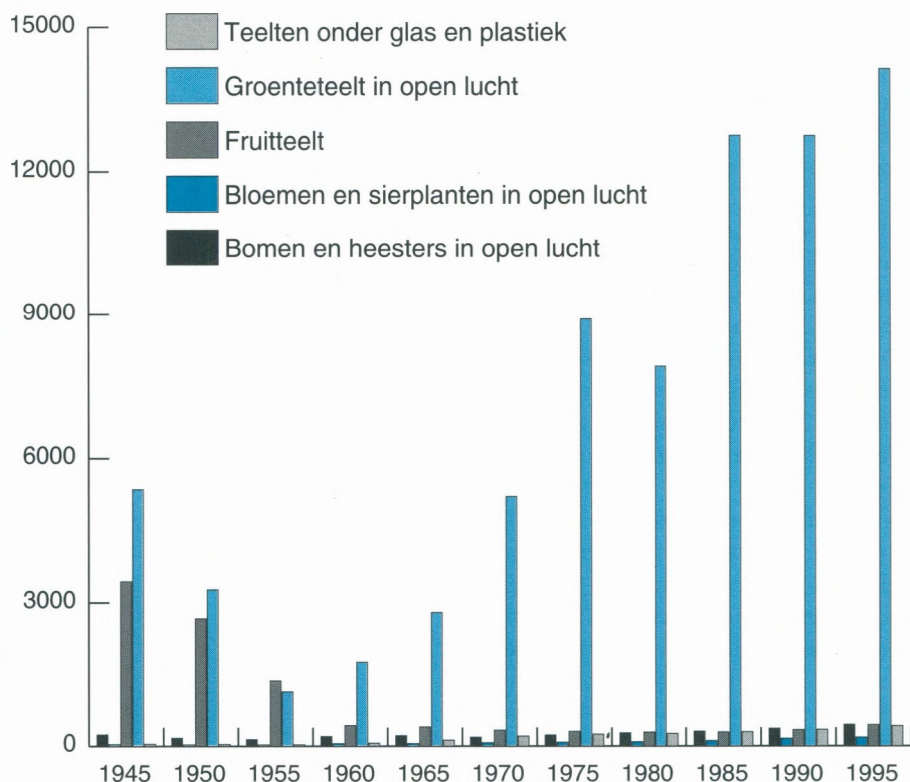
(Bron NIS)

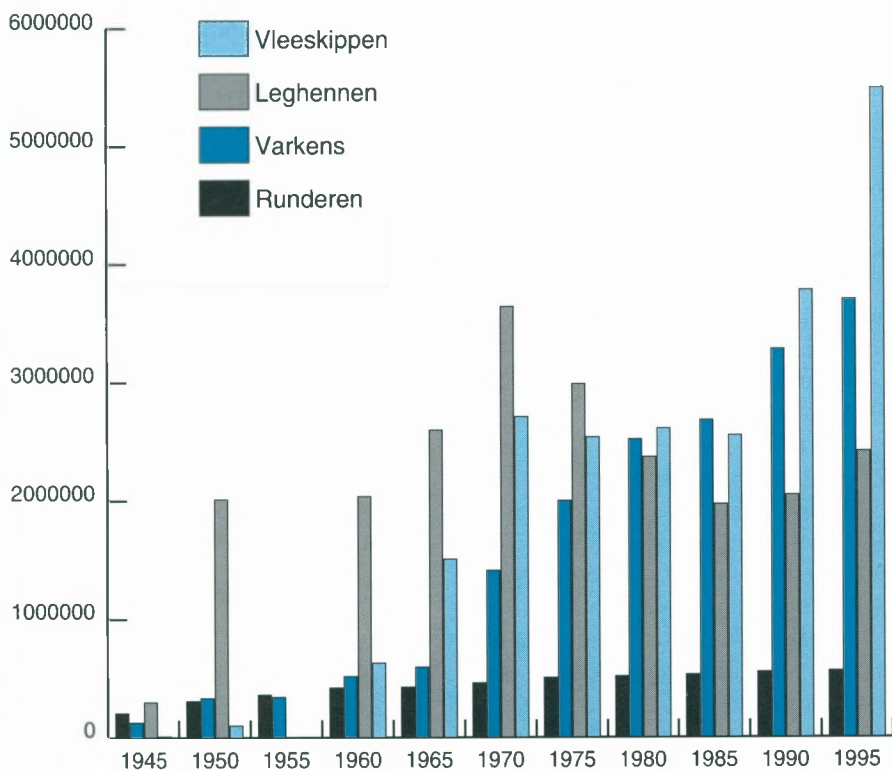
Grafiek 4:

Evolutie van arealen (ha) tuinbouw van 1945 tot 1995

(Bron NIS)

Grafiek 5:
Evolutie van de veeteelt (stuks) van 1945 tot 1995
(Bron NIS)

der één directeur, twee ingenieurs en 5 teeltversten. In 1966 werd het kader uitgebreid tot 34 personen (5 ingenieurs, 1 technisch ingenieur en 8 teeltversten). Bij een volgende herziening in 1973 bleven er 34 plaatsen maar kon personeel van het centraal kader gedetacheerd worden naar Beitem. Geleidelijk werden binnen de structuren van het POVLT enkele vzw's opgericht, waarvan sommige eigen personeel tewerkstelden. Zo evolueerde het totaal aantal tewerkgestelden in 1988 tot 65 en momenteel is dit opgelopen tot 97. Het aantal bio- en industrieel ingenieurs in dienst bedraagt momenteel 22.

De huidige structuur

Doorheen de jaren is de structuur van het POVLT geleidelijk complexer geworden. Vooral omwille van wettelijke erkenningsvereisten zijn er momenteel 8 vzw's gehuisvest, in nauwe relatie met de Provinciale kern.

Volgende vzw's zijn actief:

- het Comité voor de Melkkwaliteit erkend door Ministerie van Middenstand en Landbouw, actief sinds 1960;
- het West-Vlaams Agrarisch Vormingsinstituut erkend door de Vlaamse Gemeenschap, actief sinds 1966;

- de West-Vlaamse Proeftuin voor Industriële Groenten erkend door Ministerie van Middenstand en Landbouw actief sinds 1976;

- het Proefcentrum voor de Champignonenteelt erkend door Ministerie van Middenstand en Landbouw, actief sinds 1992;

- het Interprovinciaal Centrum voor de Aardappelenteelt (PCA) erkend door kandidaat voor officiële erkenning, actief sinds 1992;

- het Westvlaams Proefcentrum voor de Akkerbouw (WPA) erkend door kandidaat voor officiële erkenning actief sinds 1992;

- het Provinciaal Centrum voor Landbouw en Milieu (PROCLAM) actief sinds 1993;

- de coördinatiecommissie Vollegronds-groenten, actief sinds 1995.

Het Comité voor de Melkkwaliteit heeft als opdracht voor alle West-Vlaamse melkproducenten kwaliteit en samenstelling van de geleverde melk te controleren.

Het Westvlaams Agrarisch Vormingsinstituut organiseert de gesproken voorlichting.

De West-Vlaamse Proeftuin en het Proefcentrum voor de Champignonenteelt zijn officieel erkend voor praktijkgericht en demonstratief onder-

zoek, respectievelijk voor de vollegrondsgroenten en de paddestoelen.

Het PCA is een interprovinciale samenwerkingsvorm tussen Oost- en West-Vlaanderen voor onderzoek van alle aspecten van de aardappelenteelt.

Het WPA coördineert de proefveldaanleg akkerbouw binnen West-Vlaanderen.

Proclam probeert een overlegforum te zijn voor landbouw en milieuverenigingen.

De Coördinatiecommissie Groenten heeft tot doel het overleg voor de contracteelt van vollegrondsgroenten te bevorderen en discussies via arbitrage te beslechten.

Onderzoekso oriëntaties

De eerste doelstelling van het POVLT was en is toegepast praktijkgericht onderzoek uitvoeren. In 1957 werd gestart met proeven op vezelvlas, brouwergerst, erwten en koffiecichorei. Vanaf 1958 werden geleidelijk groenten in onderzoek genomen en breidde het akkerbouwonderzoek zich verder uit. De champignons kwamen in onderzoek vanaf 1967, aardbei en witloof vanaf '70 en '71, glasgroenten vanaf 1980. Sinds 1992 wordt ook proefwerk gedaan in de sectoren boomkwekerij en sierteelt.

Momenteel zijn ruim 50 verschillende gewassen in proef. Dit zijn:

- in de akkerbouwsector: granen, aardappelen, hop, tabak, cichorei en vlas
- in de glasgroentesector: quasi alle vollegrondsgroenten
- als paddestoelen: champignons, oesterzwammen, shiitake, bundelzwam, e.a.
- witloof, roodloof
- aardbeien, fruit
- diverse boomkwekerij- en sierteeltgewassen

De proeven worden deels in Beitem uitgevoerd (8 ha buitenteelt), maar grotendeels wordt gewerkt op land- en tuinbouwbedrijven in de provincie. Daar liggen meer dan 30 ha proefvelden aan op ruim 50 bedrijven.

Voorlichting

De tweede doelstelling van het POVLT is voorlichting brengen voor land- en tuinbouw. Dit aspect heeft ook vele facetten: gesproken of geschreven; persoonlijke of groepsvoorlichting; al of niet op bedrijven. Via de

voorlichting worden de onderzoeksresultaten snel naar de praktijk gebracht en worden nieuwe onderzoeksideeën geboren.

De gesproken voorlichting wordt georganiseerd via het Westvlaams Agrarisch Vormingsinstituut (WAVI). Elke winter worden een reeks technische, naast enkele algemeen vormende cursussen georganiseerd. WAVI startte in de zestiger jaren met een 4-jarige algemene naschoolse opleiding op diverse plaatsen in de provincie. Naarmate de schoolplicht verlengde, werd de WAVI-opleiding gereduceerd tot een 3, 2 of 1-jarige lessencyclus.

De technische cursussen omtrent groenteteelt, aardbeiteelt, witloofteelt, champignonteelt, fruitteelt, aardappelteelt, e.a. lopen gedurende 1 of 2 winters.

De geschreven voorlichting wordt verspreid in mededelingen, rapporten, vulgariserende en wetenschappelijke artikels.

Sinds 1992 wordt ook betaalde voorlichting georganiseerd. Een ingenieur gaat tegen betaling problemen oplossen op de bedrijven. Dit gebeurt

voor de paddestoelenteelt, voor witloof en boomkwekerij en sierteelt.

Slot

Het Provinciaal Centrum heeft na 40 jaar activiteit een duidelijke stempel gedrukt op de West-Vlaamse economie en tewerkstelling. Met een productiewaarde van 70 miljard produceert West-Vlaanderen op het vlak van land- en tuinbouw meer dan de ganse Waalse land- en tuinbouw samen. De duidelijke tekenen van de impact van Beitem zijn binnen de provincie

- het areaal volleldsgroenten (45 à 50 % van het Belgische areaal)
- de aanwezigheid van de helft van de Belgische champignonbedrijven
- de relatieve toename van het witloofareaal. In 1970 was er quasi geen witloof, thans is Reo de grootste witloofveiling van het land.

Voor de toekomst is het de bedoeling wat meer accenten te leggen naar de veeteeltrichting, een sector met een hoge toegevoegde waarde en met de grote uitdaging om snel de milieudruk te verlichten.

Zonder de permanente inspanning van het West-Vlaamse Provinciebestuur ware het onmogelijk geweest voor het POVLT zijn sturende opdracht naar behoren te vervullen. De toekomst brengt een ganse gamma nieuwe uitdagingen: volgehouden reconversie, milieu, kwaliteit (IKB-accreditatie) en afzetbevordering.

Met dankbaarheid moet eveneens gewezen worden op de steun van en de vlotte samenwerking met de veiling Reo, de federale en regionale overheden en parastatalen en de landbouworganisaties en -verenigingen.

Bij het begin van het vijfde decennium danken we voor de financiële en morele steun en voor de erg geapprecieerde samenwerking met zo velen en gaan we samen op weg naar 50 jaar Beitem.

POVLT, Beitem-Rumbeke